

Biró Zsombor Aurél

Visszatérő álmom, hogy apám vállán ébredek

Anyám szerint öreg lélek vagyok. Állítólag jónéhány reinkarnációt megjártam, mire leszülettem ebbe az életbe, és óriási teremtőerőt hoztam magammal, ő ezt már akkor is tudta, amikor kijöttem belőle. Nagy dolgokat fogok véghez vinni, hiszen a munka életterületén, a hetes házban van a Neptunom, ilyenekkel tömi a fejemet egész gyerekkoromban, de arra már nem tér ki soha, hogy mik is ezek a nagy dolgok pontosan. Ötletei persze vannak, eleinte azt gondolja, hogy elméleti fizikus leszek, de miután elkezd nézni *A Grace klinikát*, már inkább a sebészi pályára szavaz, aztán később az agrártudományi egyetem lesz a mániája, mert rájön, hogy nekem kell felfuttatni az egri nagyapám borászatát, csak hát az a gond, hogy én tanár szeretnék lenni vagy videojáték-fejlesztő, ezekkel a szakmákkal viszont szerinte nincs feladatom, ezeket ő nem látja a radixomban. Éveken át retteg attól, hogy a soha fel nem fedezett zsenik közt végzem, és egy be nem váltott ígélet maradok örökre, mert csupa olyan dolog érdekel, amit nem tud elhelyezni a saját koordinátarendszerében, nem érti a focirajongásomat, a Bergkamp-mezeket és az arsenalos bögréket, de azt se, hogy mit tudok csinálni egyhuzamban tizenkét órán keresztül a számítógép előtt, hiába magyarázom neki, milyen jó érzés leszurkálni a templomosokat a reneszánsz Firenze utcáin. Csak akkor nyugszik meg, amikor tizenötéves koromban ablakot váltok a gépen, és az *Assassin's Creed* töltőképernyői helyett *Word*-dokumentumokat kezdek bámulni, az első írásaimat olvasva elégedetten bólogat, dolgom van az irodalommal, küldetésem, ezért kaptam ezt a rengeteg karmikus ajándékot, hogy nagy ember lehessen, művész. Hogy az író mitől nagyobb művész, mint a videojáték-fejlesztő, az nem derül ki soha, anyám egyébként nem szereti a szépirodalmat, ő az okkult textusokért él-hal, a magasművészetet földi dolognak tartja, neki egy jó könyv csak apró cseppeket tud adni abból az égi világosságból, amiből a nagy gondolkodók literszámra öntik nyakon nap mint nap. A mi családukban apám a műkedvelő, ő másoltat a tékás haverjával Mészáros Márta-filmeket kazettára, ő olvassa rongyosra Ottlik Gézát és Vida Gábort, de színházba is ő visz először, emlékszem, hogy a *Godot-ra* várvaról hazafelé menet Ismerős Arcokat hallgatunk a kocsiban, *piros vérünk fehér havon, zöld fű növi majd tavaszon*.

A korán kialakuló Harry Potter-komplexusomat a Waldorf is csak tovább mélyíti, nem kihívás nekem ebben az iskolában semmi, kisujjból rázom ki az ötösöket. Csúnya, pattanásos kamasz vagyok az elkeseredettebb fajtából, úgy teszek, mintha nem érdekelne senkinek a véleménye, és olyan magabiztosan színlelem a magabiztosságot, hogy néha én is bedőlök magamnak, de amikor egy végzős bekamuzza nekem, hogy a vizelet elmulasztja a ragyákat, hetekig pohárba hugyozok, és kenegetem az arcom. Az öcsém persze kiröhög, pedig neki is gennyes az orra, de rajta még a pattanások is elférnek, olajat pisilnek utána a lányok. Még csak a faszverést tanulgom, amikor ő már a szüzességét is elvesztette. Otthon én vagyok a géniusz a hozott képessé-

gekkal teli batyuval a vállamon, ő pedig a problémás gyerek, akiért aggódni kell, nehogy megbukjon, detoxra kerüljön vagy elkapjon valamit. A suliban viszont fordul a kocka, az emberek közt ő lesz a sztár, nekem pedig be kell érnem a koravén, meg nem értett író szerepével, ez az identitásom akkoriban. Könyveket bújok egész nap a terem sarkában, de költőket nem vagyok hajlandó olvasni, mert verset csak azok írnak, akiknek nincsen segge a prózához, és úton-útfélen belekötök mindenkibe, még a tanáraimat is csuklóból helyreteszem, nekem legfeljebb Hemingway mondhatná meg, hogy hol kezdődik az élet és a próza, de ha szembejönne velem az utcán, és megmondaná, azért ahhoz is lenne egy-két szavam. Anyámnak persze esze ágában sincs lerángatni a magas lóról, szerinte ott a helyem fent a nyeregben, a gimnázium végére pedig beépül a gondolkodásomba ez a súlyos önérzet, minden helyzetben a kivételes csodagyereknek kell lennem, és folyamatosan akadnak emberek, akik visszaigazolják, hogy tényleg ott a villámalakú sebhely a homlokomon.

Nem segít ezen a problémán az se, hogy sokáig egyáltalán nem kapok pofonokat. A folyóiratok már az érettségi előtt is rendszeresen közlik az ígéretesebb zsenéimet, néha még azok a szerkesztők is lehoznak, akiről lehet tudni, hogy névre osztják a honort. Aztán később a filmíró szak is elsőre pipa, igazából csak a papírforma kedvéért izgulok a felvételi harmadik fordulóján, és amikor a Mester mosolyogva megkérdezi tőlem, hogy szerintem felvegyenek-e, én magabiztosan vonogatom a vállam, nekem itt a helyem, nem is kérdés, én ide csukott szemmel, hátrakötött kézzel is besétálok. A gólyatáborban csendes elégedettséggel hallgatom a rendezőket és a színészeket, akik negyedik-ötödik nekifutásra szenvedték be magukat az egyetemre, és áll a faszom a saját tehetségemre, egy pohár vizezett sörrel a kezemben egy kicsit még meg is hatódom attól, hogy mennyire jó vagyok. SZFE-s hallgatóként amúgy is könnyű magad kiválasztottnak érezni a magyarországi mikrokozmoszban, nemcsak a házibulikban villannak érdeklődő tekintetek, ha megjegyzem, hogy forgatókönyvírást tanulok, a Mester is következetesen úgy csinál, mintha az osztálytermünk, ahol Windows XP van a gépeken, és az egyetem, ahol könyörögni kell a gondnoknak egy darab krétáért, maga lenne a paradicsom. A lerohadt Vas utcai kampuszon mindenki ismer mindenkit, és mindenki valakinek a valakije, vízilabdás-asztrológus szülőkkel simán keresztülnéznek rajtam a harmadik generációs értelmiségiek, de ez a nyilvánvaló és leküzdhetetlen kívülállóság is csak arra terel, hogy különlegesebbnek gondoljam magam még a legkülönlegesebbeknél is. Belegyömöszölöm a lelkemet a vizsgamunkákba, és a legókoribb drámákat is elolvasom kétszer, hogy fel tudjam venni a kesztyűt azokkal, akik már totyogni is a Katona öltözőjében tanultak, be akarok szállni velük a ringbe, koptattam már eleget a kispadot az uszodában, a művészek közt nem leszek tartalékos akkor se, ha az összes családi mocskot fel kell dolgoznom a szőnyeg alól. Én vagyok az igazi kiválasztott a sok Esterházyt meg Alain Resnais-t szopkodó féltehetség között, ezt mondogatom magamnak éjszaka az ágyban, őket amúgy is csak azért vették fel, mert a fél családjuk ott ül a szenátusban, én viszont megdolgoztam érte, hogy itt lehessenek, nem az apám faszán vitorláztam be a krémbe.

Cigiszagú szövetkabát, vállig érő, zsíros haj, dohányboltos kávé a kézben, így jön be hozzánk a Mester az első órára, és még a járása is olyan, mintha ott cipelné a vállán az összes forgatókönyvet meg regényt, amit negyven év alatt kinyomott magából.

Egy kirojtosodott kötöttpulcsi és egy nagy rakás frusztráció az egész ember, de én nem látom ezt akkor, nekem ez a vézna, tüdőrákos dinoszaurusz maga Albus Dumbledore, és bármit megtennék, hogy én lehessenek a Harry Pottere. *A kultúra nem fontos*, ezzel kezdi az öreg a kiképzésünket, aztán leül a tábla elé, és recsegő hangon belefog, hogy húzzuk el innen a csíkot, amíg még lehet, sétáljunk ki ebből a szutykos épületből, és baktassunk át az utca túlsó végébe, a Pázmány jogi karára, mert ezen az egyetemen legfeljebb arra fognak megtanítani, hogy hogyan kell játékosan nyúlni a nyelvhez, de ezért a tudásért pénz nem jár, és hát játszani, azt a pöcsünkkel kell, nem mással. Mintha rajta ülne a Bölcsek Kövén, olyan szigorú arccal osztja nekünk a tudást, de mi csak röhögünk, és valami perverz tesztnek hisszük ezt is, egy utolsó utáni körnek a felvételin, pedig a Mester nem viccel, ha rajta múlna, tényleg nem lennének forgatókönyvanalízis-órák a Vas utcában, ő legszívesebben elküldené a Mozgóképfilm Intézet teljes állományát kapálni. Amikor megismerem, már évek óta nem csinál filmet, és a telefonjába is legfeljebb bevásárlólistákat pötyög novellakezdemények helyett, néha még köszönni is elfelejt a folyosón szembejövő íróknak és dramaturgoknak, *ennek a mocskos bandának minek erőlködjön az ember*, magyarázza nekünk később a visszavonulását, *képzeld el, hogy van két asztal, az egyiknél Trianont siratják, a másiknál meg a holokausztot, aztán jól odahánynak középre, mert közben csatakrészeg mindenki, hát kérem, ez a magyar irodalom*. Igazából tanítani sincs már kedve, az egyik osztálysörözésen ezt is bevallja, csak azért nem hajlandó nyugdíjba menni, mert bosszút akar állni a kollégáin, akik negyven éven át gáncsolták a karrierjét, *engem a negyvenkettő per á-ból fognak kigurítani a temetőbe*, rázza az öklét az ötödik mákpálinka után a Puskin teraszán, *erre aztán mérget vehet a sok tápos rohadék*.

Nem volt ebben az emberben egyetlen csipetnyi Dumbledore se, ez utólag már világos, a bölcs varázsló helyett nekünk egy sértődött Yoda jutott, egy kánonból kiírt, perifériára szorult dzsedilovag, aki hat kicsi Luke Skywalker akart belőlünk csinálni, és az sem izgatta, ha az osztály fele a tündérhegyi pszichiátriáról veszi majd át a diplomát. Pedig a maga módján balettskola volt ez az egyetem is, sokszor teljes kurzusokat kamuztak el a tanulmányisok, mert a tanár beugrott rendezni valami vidéki színházba, vagy egyszerűen elfelejtette, hogy lesz egy forgatása a félév közepén, egyedül a Mester tartotta magát szigorúan az órarendhez, ő nem késte le a Dramaturgia II-t akkor se, ha egyenesen a kemóról taxizott be hozzánk Arisztotelészt elemezni, sőt, nála még a rák is pedagógiai eszközzé vált, *ide figyeljen, Annácska drága, tudja jól, hogy nekem nincs időm erre, engem ilyen szövegekkel ne fárasson, kérem, mert nem cigány maga, és nem is buzi, hogy a közepes munkáit is díjakkal dobálja a szakma, szóval jövő hétre, ha még egyben vagyok, erőltesse meg magát, lesz szíves?* Nem nagyon hitt a léleksimogatásban az öreg, az őszinteség iskoláját képviselte, úgy tudott sóhajtozni, miközben felolvastuk neki az írásainkat, mintha elhatározta volna, hogy legalább egyszer mindenkit megböget, a bicegő mondatokon fintorgott vagy a fejét rázta, és az volt a legbosszantóbb az egészben, hogy istenigazából nem bírtuk meggyűlölni soha, mert félórányi verbális fojtogatás után csuklóból megoldott bármilyen írói problémát, olyan flegmán rakta helyre a legelbaszottabb sztorikat is, hogy néha kedvem lett volna ott helyben elhagyni a pályát, és közben persze ontotta magából a mindenféle teóriáit, *a toposz olyan, mint a leveskocka*, ez volt a kedvenc mondása,

*sűrített igazság, összepréselt kulturális kincs, amit bedobsz a lébe, és meghozza az ízt. Máskor viszont, ha épp rossz passzban kaptuk el, képes volt vérig sértődni, hogy nem hoztunk neki cukrot a kávéhoz, és akkor büntetésből a műveltségét fitogtatta egész nap tanítás helyett, óra hosszat magyarázott mindenféle kazahsztáni művészfilmekről, amiket még torrenten se lehetett megtalálni, hogy aztán megkérdezhesse, mégis hogy akarnak maguk művészek lenni, ha nem fogyasztanak művészetet? Jó érzéssel szúrta ki, hogy melyikünket mivel lehet basztatni, nekem mindig az apámmal jött, mit gondol, Biró, ha beütöm a nevét a keresőbe, a szövetségi kapitányt fogja feldobni, vagy magát, kérdezgette tőlem, én pedig minden idegszállammal koncentráltam, hogy ne látszódjon az arcomon semmi, és ha tízféleképpen vágta hozzám, hogy tehetségtelen vagyok, akkor is megköszöntem a végén a kritikát. Valójában nem is voltam bent a teremben ilyenkor, már azelőtt kicsekkoltam, hogy megszólalt volna, néha az uszodába képzeltem magam, fújtam ki a levegőt a víz alatt, és széles tempókkal úsztam a medence alján, néha meg abba a kínzókamrába, ahol a *Pulp Fiction* végén seggbe kúrják Marsellus Wallace-t, csak most a Mester szájában volt a piros golyó.*

A harmadik év végén sötétkék öltönyben, egy százhuszoldalas forgatókönyvvel a hónom alatt sétálok be a záróvizsgára, kopog a barna lakkcipőm az egyetem folyosóján, és szorít egy kicsit a nyakkendő, de nem törődök vele, mert olyan biztos vagyok az ötösben, mint még soha semmiben azelőtt. A Mester az ablakpárkányon ücsörgő szarkákat bámulja a prezentációm alatt, és nem is hagyja, hogy végigmondjam, *jól van, elég lesz*, int le a harmadik mondat után, *olvastuk, tudjuk*. Belekortyol a kávéjába, és megvakar a nyakán egy bibircsókot, *magának szép jövője lesz ezen a húgyos pályán*, mondja, *csak tartson egy kis önmértéket, legyen szíves, nem muszáj ám mindig annyi betűt kiszarni*. Átnyúl az asztalon, hogy megpaskolja az arcomat, *majd mutassa meg a regényét*, mondja, és odafirkantja az ötöst az adatlagra, *ja, és még valami, mielőtt elfelejtem, az édesapjára szóljon rá, hogy fejezze be a protekciózást, mert nem divatos ez már, ebből jobb helyeken még baja lehet*. Elveszem tőle a lapot, és bólogatok, pedig fogalmam sincs, hogy miről beszél, biztos valami egotrip ez is, erre gondolok, miközben kattogtatom a golyóstollat az asztal alatt, nem bírja ki a vén köcsög, hogy még egyszer, utoljára meg ne lóbálja előttem a szétsugarazott faszát. Csak utána jut el a tudatomig a többi mondat is, és akkor már nemcsak a nyakkendő szorít, mintha csipkednék az arcomat a szarkák, úgy érzem magam hirtelen, *ne aggódjon, nem azért mondom*, mosolyog a Mester, évi kétszáz jelentkezőből ötvennél mindig bepróbálkoznak a szülők, én pedig megértem, hogy ez nem vicc, nem szívatás, apám tényleg felhívta őt a felvételi alatt, és tényleg a keresztapám sógorának a testvéreére hivatkozott, aki a Mester lányának a férje, aztán vagy segített nekem az a telefon, vagy nem, kiderülni ez már nem fog. A tanárok csak nevetnek a történeten, és a tanulmányis munkatársnak is megrándul a szája, hát én is kiprérések magamból valami mosolyfélélet, miközben elköszönök tőlük egy életre, de a folyosón le kell ülnöm az első székre, nem visz tovább a lábam. Szorítom a karfát, bámulom a nevemet az adatlapon, a Birót hosszú í-vel írták megint, és arra gondolok, hogy nem fogok erről szólani apámnak, de senki másnak se, hallgatok, mint a sír, mert nem akarom az úristen helyett is szégyellni magam, amiért megteremtette ezt a világot, megérkeztem, ez a lényeg, és a többi nem számít, itt vagyok, jó vagyok, jól vagyok.